

TA'LIM JARAYONIDA PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH ORQALI YUQORI SIFATGA ERISHISH OMILLARI

Ruziyeva Ma'mura Jovliyevna

Xalqaro innovatsion Universiteti Pedagogika yo'nalishi 2-kurs
magistratura

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17986105>

Annotatsiya. Mazkur ilmiy maqolada ta'lim jarayonida pedagogik texnologiyalarni qo'llash orqali yuqori sifatga erishish omillari nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqotda pedagogik texnologiya tushunchasining mazmuni, uning ta'lim sifatini oshirishdagi o'rni hamda zamonaviy ta'lim tizimidagi ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, ta'lim sifatiga ta'sir etuvchi ichki va tashqi omillar, interfaol metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, shaxsga yo'naltirilgan va innovatsion baholash texnologiyalarining samaradorligi asoslab berilgan. Maqolada pedagogik texnologiyalarni amaliyotga joriy etish jarayonida yuzaga keladigan muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari ham ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: pedagogik texnologiya, ta'lim sifati, interfaol metodlar, innovatsion ta'lim, axborot-kommunikatsiya, texnologiyalari, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, ta'lim jarayoni, o'qituvchi kompetensiyasi.

Annotation. This scientific article analyzes the factors of achieving high quality through the use of pedagogical technologies in the educational process from a theoretical and practical perspective. The study covers the content of the concept of pedagogical technology, its role in improving the quality of education and its importance in the modern education system. It also substantiates the effectiveness of internal and external factors affecting the quality of education, interactive methods, information and communication technologies, person-oriented and innovative assessment technologies. The article also considers the problems that arise in the process of implementing pedagogical technologies in practice and ways to overcome them.

Keywords: pedagogical technology, quality of education, interactive methods, innovative education, information and communication, technologies, person-oriented education, educational process, teacher competence.

Аннотация. В данной научной статье с теоретической и практической точек зрения анализируются факторы достижения высокого качества образования посредством использования педагогических технологий в образовательном процессе. Исследование охватывает содержание концепции педагогической технологии, её роль в повышении качества образования и её значение в современной системе образования. Также обосновывается эффективность внутренних и внешних факторов, влияющих на качество образования, интерактивных методов, информационно-коммуникационных технологий, лично-ориентированных и инновационных технологий оценки. В статье также рассматриваются проблемы, возникающие в процессе внедрения педагогических технологий на практике, и пути их преодоления.

Ключевые слова: педагогическая технология, качество образования, интерактивные методы, инновационное образование, информационно-коммуникационные технологии, лично-ориентированное образование, образовательный процесс, компетентность учителя.

Kirish

Hozirgi globallashuv va axborotlashuv jarayonlari sharoitida ta'lim tizimini tubdan modernizatsiya qilish, uning sifati va samaradorligini oshirish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Zamonaviy ta'lim tizimi jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyoti, ilm-fan va texnologiyalar rivoji bilan bevosita bog'liq bo'lib, u malakali, raqobatbardosh va ijodiy fikrlay oladigan kadrlarni tayyorlashni talab etadi. Shu nuqtayi nazardan, ta'lim jarayoniga pedagogik texnologiyalarni joriy etish va ulardan samarali foydalanish ta'lim sifatini ta'minlashning muhim omillaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda.

Bugungi kunda ta'lim sifatini oshirish muammosi nafaqat o'quv mazmunini yangilash, balki o'qitish jarayonini tashkil etishning samarali usul va vositalarini tanlash bilan ham bog'liqdir. An'anaviy o'qitish usullari ko'p hollarda o'quvchilarning faolligini, mustaqil fikrlashini va amaliy kompetensiyalarini yetarli darajada rivojlantira olmaydi. Shu sababli, ta'lim jarayonida interfaol, innovatsion va shaxsga yo'naltirilgan pedagogik texnologiyalarni qo'llash ta'lim sifatini oshirishning muhim sharti hisoblanadi.

Pedagogik texnologiyalar ta'lim jarayonini rejalashtirish, tashkil etish, boshqarish va natijalarni baholashni tizimli asosda amalga oshirish imkonini beradi. Ular o'qituvchi va o'quvchi faoliyatining samarali hamkorligini ta'minlab, ta'lim jarayonining kutilgan natijalarga yo'naltirilishini kuchaytiradi.

Pedagogik texnologiyalar zamonaviy ta'lim tizimining muhim tarkibiy qismi bo'lib, ularning mazmun-mohiyati ta'lim jarayonini ilmiy asosda tashkil etish va boshqarishga qaratilgan. "Pedagogik texnologiya" tushunchasi pedagogika fanida turlicha talqin etilib, u o'qitish jarayonini oldindan rejalashtirish, aniq maqsadlarga yo'naltirish hamda kafolatlangan natijalarga erishishni ta'minlovchi metodlar, shakllar va vositalar majmuasi sifatida izohlanadi. Mazkur tushuncha ta'lim jarayonini tasodifiylikdan xoli etib, uning samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Pedagogik texnologiyalarning shakllanishi va rivojlanishi jamiyat taraqqiyoti, fan-texnika yutuqlari hamda ta'limga qo'yilayotgan yangi talablar bilan chambarchas bog'liqdir. Dastlab an'anaviy o'qitish usullariga tayangan ta'lim jarayoni bugungi kunda interfaol, innovatsion va axborot-kommunikatsiya texnologiyalariga asoslangan yondashuvlar bilan boyitilmoqda. An'anaviy ta'limda o'qituvchi markaziy o'rin egallagan bo'lsa, zamonaviy pedagogik texnologiyalarda o'quvchi shaxsining faolligi, mustaqil fikrlashi va ijodkorligi ustuvor ahamiyat kasb etadi.

Pedagogik texnologiyalar nazariy asoslarining muhim jihati ularning muayyan tamoyillarga tayangan holda amalga oshirilishidir. Jumladan, tizimlilik tamoyili ta'lim jarayonining barcha bosqichlari o'zaro uzviy bog'liqligini ta'minlasa, maqsadlilik tamoyili o'qitish faoliyatining aniq natijalarga yo'naltirilishini belgilaydi. Natijaga yo'naltirilganlik tamoyili ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qilsa, interfaollik tamoyili o'quvchi va o'qituvchi o'rtasidagi faol hamkorlikni kuchaytiradi.

Shu bois, pedagogik texnologiyalarning nazariy asoslarini chuqur o'rganish va ularni ta'lim jarayoniga ilmiy asosda joriy etish ta'lim sifatini oshirishning muhim sharti hisoblanadi.

Ta'lim sifati zamonaviy ta'lim tizimining asosiy ko'rsatkichlaridan biri bo'lib, u ta'lim jarayonining samaradorligi, mazmuni va natijalari bilan bevosita bog'liqdir. Ta'lim sifati tushunchasi o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini egallash darajasi, ularning amaliy faoliyatda qo'llay olish qobiliyati hamda shaxs sifatida har tomonlama rivojlanishini ifodalaydi.

Shu bilan birga, ta'lim sifati jamiyat va mehnat bozori ehtiyojlariga mos, raqobatbardosh kadrlar tayyorlash darajasi bilan ham belgilanadi.

Ta'lim sifati belgilovchi omillar shartli ravishda ichki va tashqi omillarga ajratiladi. Ichki omillar, avvalo, o'qituvchining kasbiy kompetensiyasi, pedagogik mahorati va innovatsion yondashuvlarni qo'llay olish qobiliyati bilan bog'liqdir. O'qituvchining fanni chuqur bilishi, zamonaviy pedagogik texnologiyalardan samarali foydalanishi hamda o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olishi ta'lim sifati oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, o'quvchilarning ta'limga bo'lgan motivatsiyasi, mustaqil ishlash ko'nikmalari va faolligi ham ta'lim jarayonining samaradorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Tashqi omillar esa ta'lim muassasasining moddiy-texnik bazasi, o'quv-metodik ta'minoti hamda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari bilan ta'minlanganlik darajasini o'z ichiga oladi. Zamonaviy texnika vositalari, raqamli ta'lim platformalari va elektron resurslardan foydalanish o'quv jarayonini yanada samarali va qiziqarli tashkil etish imkonini beradi. Bundan tashqari, qulay va ijodiy ta'lim muhiti, ta'lim jarayonini boshqarishning samarali mexanizmlari ham ta'lim sifati ta'minlovchi muhim omillar sirasiga kiradi.

Ta'lim jarayonida pedagogik texnologiyalarni samarali qo'llash ta'lim sifati oshirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Zamonaviy pedagogik yondashuvlar o'quvchilarni faqat tayyor bilimlar bilan qurollantirish bilan cheklanmay, balki ularning mustaqil fikrlash, muammolarni hal etish va ijodiy faoliyat ko'nikmalarini rivojlantirishga yo'naltiriladi. Shu jihatdan, pedagogik texnologiyalar ta'lim jarayonining barcha bosqichlarini tizimli va maqsadga muvofiq tashkil etishga xizmat qiladi.

1-jadval. Pedagogik texnologiyalarni qo'llash yo'llari.

Texnologiya turi	Qo'llash shakli	Asosiy maqsad	Kutilayotgan natija
Interfaol metodlar	Aqliy hujum, debat	Faollikni oshirish	Mustaqil fikrlash rivojlanadi
Muammoli ta'lim	Muammo asosida dars	Tahliliy fikrlash	Amaliy kompetensiyalar shakllanadi
AKT texnologiyalari	Elektron platformalar	Raqamli savodxonlik	Ta'lim samaradorligi oshadi
Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim	Individual yondashuv	Qobiliyatni rivojlantirish	Har bir o'quvchi faollashadi
Innovatsion baholash	Reyting, portfel	Adolatli baholash	O'quv motivatsiyasi ortadi

Pedagogik texnologiyalarni ta'lim jarayoniga amaliy jihatdan tatbiq etish ularning samaradorligini aniqlash va ta'lim sifatiga ta'sirini baholash imkonini beradi. Amaliy tajribalar shuni ko'rsatadiki, zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etilgan darslar o'quvchilarning bilimlarni o'zlashtirish darajasini oshirish bilan birga, ularning mustaqil fikrlash, tahlil qilish va muammoli vaziyatlarga yechim topish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Ayniqsa, interfaol metodlar va axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanilgan mashg'ulotlar o'quvchilar faolligining oshishiga xizmat qiladi.

Amaliyotda pedagogik texnologiyalarni qo'llash jarayonida turli shakl va usullar sinovdan o'tkaziladi. Masalan, muammoli ta'lim texnologiyasi asosida tashkil etilgan darslarda o'quvchilar mavzuni tayyor holda emas, balki izlanish va muhokama orqali o'zlashtiriladi.

Shuningdek, loyihaviy faoliyat, guruhli ishlash va raqamli ta'lim platformalaridan foydalanish ta'lim jarayonining samaradorligini yanada oshiradi. Ushbu jarayonda o'qituvchi yo'naltiruvchi va maslahatchi rolini bajarib, o'quvchilarning mustaqil faoliyatini qo'llab-quvvatlaydi.

Biroq pedagogik texnologiyalarni joriy etishda ayrim muammolar ham uchraydi. Jumladan, o'qituvchilarning zamonaviy texnologiyalar bo'yicha yetarli bilim va ko'nikmalarga ega emasligi, moddiy-texnik bazaning cheklanganligi hamda vaqt taqchilligi ushbu jarayonni murakkablashtiradi. Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun o'qituvchilarning malakasini oshirish, metodik qo'llanmalarni takomillashtirish va ta'lim muassasalarini zamonaviy texnik vositalar bilan ta'minlash zarur.

Natijada pedagogik texnologiyalarni amaliyotga izchil va ilmiy asosda tatbiq etish ta'lim sifatini oshirishning samarali yo'li sifatida namoyon bo'ladi.

Xulosa

Mazkur tadqiqot davomida ta'lim jarayonida pedagogik texnologiyalarni qo'llash orqali yuqori sifatga erishish masalalari ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, pedagogik texnologiyalar ta'lim jarayonini tizimli tashkil etish, o'qitish faoliyatini aniq maqsadlarga yo'naltirish hamda kutilgan natijalarga erishishda muhim vosita hisoblanadi. Ularni ta'lim jarayoniga izchil joriy etish o'quvchilarning bilimlarni puxta o'zlashtirishi, mustaqil fikrlash va amaliy kompetensiyalarni shakllantirishga xizmat qiladi.

Xulosalar asosida aytish mumkinki, ta'lim sifatini oshirishda interfaol metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, shaxsga yo'naltirilgan va innovatsion baholash texnologiyalaridan foydalanish alohida ahamiyat kasb etadi. Ushbu texnologiyalar o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi samarali hamkorlikni ta'minlab, ta'lim jarayonining mazmuni va natijalarini takomillashtiradi. Shuningdek, o'qituvchining kasbiy kompetensiyasi, metodik tayyorgarligi va innovatsion faoliyati ta'lim sifatini belgilovchi yetakchi omillardan biri ekanligi aniqlandi.

Tadqiqot natijalariga asoslanib, quyidagi amaliy takliflarni ilgari surish maqsadga muvofiq deb hisoblanadi: birinchidan, pedagog kadrlarning pedagogik texnologiyalar bo'yicha bilim va ko'nikmalarini muntazam oshirib borish; ikkinchidan, ta'lim muassasalarini zamonaviy texnik vositalar va raqamli resurslar bilan ta'minlash; uchinchidan, ta'lim jarayonida innovatsion va interfaol metodlardan keng foydalanishni rag'batlantirish.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat — yengilmas kuch. — Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining farmon va qarorlari. Ta'lim tizimini rivojlantirishga oid normativ-huquqiy hujjatlar to'plami. — Toshkent, 2020.
3. Sayidahmedov N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. — Toshkent: Fan va texnologiya, 215.
4. Xodjayev B., Yo'ldoshev J. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. — Toshkent: O'qituvchi, 2018.
5. Selevko G.K. Sovremennyye obrazovatelnyye texnologii. — Moskva: Narodnoe obrazovanie, 2016.
6. Klarin M.V. Innovatsiyalar v obuchenii: pedagogicheskie texnologii. — Moskva: Pedagogika, 2017.

- 7.UNESCO. Education for Sustainable Development: Goals and Learning Objectives. — Paris, 2019.
- 8.OECD. Innovating Education and Educating for Innovation. — Paris, 2020.
- 9.Abdullaeva M. Ta'lim sifatini oshirishda innovatsion yondashuvlar. // Pedagogika jurnali, 2021, №4.
- 10.Elektron ta'lim resurslari va ilmiy maqolalar bazalari (Google Scholar, ResearchGate).

